

**Περιγραφή του Εργαλείου Παρακολούθησης και Καταγραφής
των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Γενικής Φροντίδας Υγείας
σε Δομές Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχοι του ερευνητικού εργαλείου

Ο σκοπός του ερευνητικού εργαλείου είναι να παρέχει μια μέθοδο παρακολούθησης και καταγραφής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις δομές ψυχιατρικής και κοινωνικής φροντίδας. Αυτές οι δομές μπορούν να συνθέτουν μια ποικιλία διαφορετικών χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων και να περιλαμβάνουν για παράδειγμα ψυχιατρικά νοσοκομεία (μερικές φορές μεικτά με νευρολογικές κλινικές), ψυχιατρικά τμήματα γενικών νοσοκομείων, δομές ψυχοκοινωνικής φροντίδας, κέντρα αποκατάστασης, κέντρα ημέρας και κοινοτικά προγράμματα, όπως και υψηλής ασφαλείας (κλειστές) ψυχιατρικές εγκαταστάσεις.

Το ερευνητικό εργαλείο έχει σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθεί από ομάδες που διενεργούν ανεξάρτητη παρακολούθηση και καταγραφή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων εθνικών επιθεωρητικών σωμάτων, όπως αυτά καθιερώνονται από το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Συνθήκης κατά των Βασανιστηρίων των Ηνωμένων Εθνών, καθώς επίσης και από ανεξάρτητους μη-κυβερνητικούς οργανισμούς.

Τα περιεχόμενα του ερευνητικού εργαλείου έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να παραπέμπουν άμεσα στη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD). Θα πρέπει να σημειωθεί εξ αρχής ότι η Συνθήκη για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες προωθεί το δικαίωμα των ατόμων αυτών να διαμένουν και να λαμβάνουν υπηρεσίες στην κοινότητα. (βλ. Άρθρο 19 της Συνθήκης). Όλες οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη Συνθήκη είναι υποχρεωμένες να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της εφαρμογής αυτού του όρου. Έως ότου υλοποιηθεί αυτό, και σε χώρες που δεν έχουν επικυρώσει τη συνθήκη, το ερευνητικό εργαλείο

θα παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την έκταση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ενδεχομένως να συμβαίνουν σε ιδρύματα ψυχικής υγείας και κοινωνικής φροντίδας, όπως επίσης και ως οδηγός για την παρακολούθησή τους. Το ερευνητικό εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε μικρότερες δομές, όπως κοινοτικές μονάδες, όπου υπάρχει ενδεχόμενο παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το ερευνητικό εργαλείο έχει σχεδιαστεί από το πρόγραμμα ITHACA (Institutional Treatment, Human Rights and Care Assessment) και το Τμήμα Ψυχικής Υγείας και Κατάχρησης Ουσιών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας στη Γενεύη.

Ποια είναι τα «άτομα με αναπηρία»;

Τα Ηνωμένα Έθνη υπολογίζουν ότι υπάρχουν 650 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία παγκοσμίως. Τα άτομα με ψυχικές και νοητικές αναπηρίες, παρά τον υψηλό αριθμό τους, συχνά παραμένουν στο κοινωνικό περιθώριο και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους πολλές φορές παραβιάζονται. Άτομα με αναπηρία που έχουν απομακρυνθεί από την κοινωνία ως αποτέλεσμα του εγκλεισμού τους σε ψυχιατρικές δομές (όπως ψυχιατρικά νοσοκομεία) και σε δομές κοινωνικής φροντίδας (π.χ. οικοτροφεία και ξενώνες) είναι ιδιαίτερος ευάλωτα στην παραμέληση, στην έλλειψη φροντίδας και την κακοποίηση.

Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Με τον όρο «ανθρώπινα δικαιώματα» εννοούμε εγγυήσεις για την πρόσβαση σε αγαθά και προνόμια, που έχουν διασφαλιστεί από διεθνείς νόμους (π.χ. το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα) ή εθνικούς νόμους (π.χ. το Σύνταγμα ή κάποιος συγκεκριμένος νόμος). Ο στόχος του ερευνητικού εργαλείου είναι να παρέχει σε ανεξάρτητα σώματα επιθεώρησης την απαραίτητη καθοδήγηση για την παρακολούθηση και καταγραφή των συνθηκών των διαφόρων δομών, ώστε να αποτρέψουν παραβιάσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σύντομη Περιγραφή του Ερευνητικού Εργαλείου

Ο παρακάτω πίνακας περιλαμβάνει τα βασικά λήμματα των πληροφοριών που θα καταγραφούν από το ερευνητικό εργαλείο. Η τελική εκδοχή του ερευνητικού εργαλείου αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2010.

Διάγραμμα της Παρακολούθησης και Καταγραφής των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε Δομές Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας

Μέρος 1. Περιγραφή Παρακολούθησης και Καταγραφής

Μέρος 2. Στοιχεία της Δομής

Μέρος 3. Επίπεδο και Συνθήκες Διαβίωσης

Μέρος 4. Ακούσια νοσηλεία και διαδικασίες επανεξέτασης (η ενότητα αυτή μπορεί να μην αναφέρεται σε όλες τις δομές)

Μέρος 5. Ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινότητα

Μέρος 6. Συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, στη ψυχαγωγία και στον αθλητισμό

Μέρος 7. Συμμετοχή στην πολιτική και τη δημόσια ζωή

Μέρος 8. Εκπαίδευση, κατάρτιση, εργασία και απασχόληση

Μέρος 9. Ανεξίθρησκία

Μέρος 10. Επικοινωνία – αλληλογραφία - επισκέψεις

Μέρος 11. Δικαίωμα στην οικογένεια και την ιδιωτική ζωή

Μέρος 12. Ελευθερία έκφρασης και γνώμης και πρόσβαση σε πληροφόρηση

Μέρος 13. Ελευθερία από βασανισμό, κακομεταχείριση, κακοποίηση και αμέλεια

Μέρος 14. Συγκατάθεση στη θεραπεία

Μέρος 15. Καθήλωση και απομόνωση

Μέρος 16. Αποκατάσταση

Μέρος 17. Πρόσβαση στη φροντίδα γενικής υγείας

Μέρος 18. Πρόσβαση σε ψυχιάτρους

Μέρος 19. Πρόσβαση σε παθολόγους / οικογενειακούς ιατρούς

Μέρος 20. Πρόσβαση σε νοσηλευτές

Μέρος 21. Πρόσβαση σε ψυχολόγους / ψυχοθεραπευτές

Μέρος 22. Αρχεία υγείας

Μέρος 23. Πρόληψη

Μέρος 24. Φαρμακευτική Αγωγή

Μέρος 25. Εκτίμηση κατά την εισαγωγή

Μέρος 26. Διάγνωση

Μέρος 27. Ηλεκτροσπασμοθεραπεία

Μέρος 28. Τρόπος Ζωής

Μέρος 29. Αυτονομία (Συμμετοχή του λήπτη υπηρεσιών στην ανάπτυξη του θεραπευτικού πλάνου)

Μέρος 30. Συγκατάθεση για τη συμμετοχή στην παρακολούθηση και καταγραφή